

Studiehandleiding

Democratie, actualiteit en controversie in de klas

Keuzevak / 7104MA142Y

Opleiding: Master Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs
voltijd & deeltijd

Cursusjaar: 2021-2022 – Semester 2 (voorjaar), blok 1

Vakcoördinator: Geerte Savenije
g.m.savenije@uva.nl

1. Inleiding

Sinds 2006 bestaan er in Nederland verplichtingen voor scholen ten aanzien van burgerschapsonderwijs. Maar wat wordt er precies van scholen verwacht? En hoe vertaal je dit naar het klaslokaal? Welke mogelijkheden zijn er om betekenisvol burgerschapsonderwijs te maken? In deze keuzemodule gaan we het abstracte onderwerp burgerschap concreet maken. We willen je ook laten zien dat het niet iets nieuws is en dat het vaak aansluit bij het huidige lesmateriaal.

Je krijgt concrete handvatten om burgerschap op je eigen school meer vorm te geven. Hierbij maken we gebruik van verschillen theoretische en praktische inzichten over burgerschapsonderwijs. We hebben speciaal aandacht voor twee subthema's: actualiteit en controverse. Deze inzichten en aanpakken gebruik je vervolgens om jouw eigen visie op burgerschapsonderwijs uit te werken.

Doel en plaats van het vak in het studieprogramma

Dit vak is één van de keuzevakken die in het eerste blok van het tweede semester van de master Leraar VHO wordt aangeboden. In onderstaand schema is te zien wat de plaats is van het vak binnen het gehele studieprogramma (voltijd).

Blok 1	Blok 2	Blok 3
Keuzevak: Democratie, actualiteit en controverse in de klas (3 EC)	Vakdidactiek 2 (3 EC)	
Educatief Ontwerpen (9 EC)		
Onderwijspraktijk C (15 EC)		

2. Leerdoelen

Kennisdoel

- Je krijgt meer kennis over de doelen en inhoud van burgerschapsonderwijs
- Je krijgt meer inzicht in de mogelijkheden die er zijn om burgerschapsonderwijs concreet toe te passen in het onderwijs op jouw school

Vaardigheidsdoel

- Aan de hand van 'ontwerpprincipes burgerschapsonderwijs' gaan we gezamenlijk lesmateriaal ontwikkelen en delen
- Je krijgt concrete handvatten om burgerschapsonderwijs op je eigen school meer vorm te geven (o.a. een checklist burgerschapsonderwijs, ontwerpprincipes voor een vakles met aandacht voor burgerschapsdoelen, ideeën voor lesmateriaal / voorbeeldmateriaal)
- Je kunt voor jezelf een concrete visie op burgerschapsonderwijs formuleren

Attitudedoel

- Je wordt (hopelijk) gemotiveerd om betekenisvol burgerschapsonderwijs te maken in relatie tot je eigen vak

3. Onderwijsvormen

Dit vak bestaat uit interactieve hoorcolleges, met daarin ruimte voor werkvormen voor kleine groepjes, zoals gedachte-experimenten en moreel beraad. De studenten krijgen ook denkopdrachten mee. De colleges vinden plaats op:

- 17 februari 2022 9.00u – 10.30u
- 3 maart 2022 9.00u – 12.30u
- 17 maart 2022 9.00u – 12.30u
- 31 maart 2022 9.00u – 10.30u

4. Toetsing

Het vak Democratie, actualiteit en controverse in de klas wordt afgesloten met een zelfstandig te maken *take home*-opdracht. Het doel is om jouw visie op burgerschapsonderwijs uit te werken. Hierbij maak je gebruik van de behandelde literatuur en didactische voorbeelden tijdens de werkgroepen en je observaties op de stageschool. Je laat in de opdracht zien hoe jouw visie zich verhoudt tot deze literatuur. Het kan zijn dat de visie die je uitwerkt van toepassing is op jouw (stage)school. In dat geval is de opbrengst (visiestuk) ook voor hen relevant. Maar dit is geen eis van de opdracht. De omvang van het eindproduct is maximaal 1500 woorden. De tekstvorm en -structuur zijn vrij.

Het cijfer komt tot stand door puntentoebedeling aan verschillende in de opdracht te verwerken vereisten (zie bijlage 1). Tijdens de keuzemodule worden deze eisen nog verder toegelicht. Voor deze opdracht dient een voldoende te worden behaald (tenminste 5,5) en wordt afgerond op een half cijfer. De eindopdracht bepaalt voor 100% het eindcijfer voor dit vak. Er bestaat tevens een herkansingsmogelijkheid. Als je na de herkansing nog geen voldoende hebt gehaald, moet je je volgend semester opnieuw inschrijven voor een keuzevak.

Toetsdata – Voltijd & deeltijd

- Eindopdracht: ingeleverd via Canvas voor **donderdag 21 april, 9:00 uur**
- Eventuele herkansing: ingeleverd via Canvas voor **donderdag 2 juni, 9:00 uur**

In de Onderwijs- en Examenregeling (OER) vind je meer algemene informatie over toetsing, bijvoorbeeld over de voorwaarden om aan tentamens te mogen deelnemen, herkansingen en de geldigheidsduur van uitslagen. Zorg ervoor dat je van deze informatie op de hoogte bent. Je vindt de OER in de A-Z-lijst op www.student.uva.nl/ilo.

Bronvermelding

Bij de opdrachten maak je gebruik van verschillende bronnen. Hierbij is het verplicht om een correcte bronvermelding te gebruiken. Binnen de Interfacultaire Lerarenopleidingen wordt gebruik gemaakt van de APA-richtlijnen voor het weergeven van bronnen. Op de Canvas opleidingspagina kan je nalezen hoe je deze richtlijnen moet gebruiken.

Het gebruik van de APA-richtlijnen heeft de voorkeur, maar als jij vanuit jouw vooropleiding gewend bent om met een ander bronvermeldingssysteem te werken, dan staat het je vrij om dat systeem te gebruiken (mits consequent toegepast).

Feedback

De feedback op de opdracht wordt twee weken na de inleverdatum in Canvas zichtbaar (algemene opmerkingen en/of opmerkingen in je opdracht). Bekijk de feedback en vraag je docent eventueel om nadere toelichting. Vervolgens duurt het nog 1-2 weken voordat het cijfer zichtbaar is in SIS. Aangezien de eindopdracht digitaal wordt nagekeken, is er geen apart inzagemoment.

5. Van de student verwachte activiteiten

In dit vak wordt het volgende van studenten verwacht:

- Er wordt van je verwacht dat je bij alle colleges aanwezig bent. Natuurlijk kan het een keer gebeuren dat je ziek bent. Stuur in dat geval voorafgaand aan het college een bericht naar je docent, zodat hij/zij weet waarom je afwezig bent. Als je een tweede keer afwezig bent, dan moet je dit op passende wijze compenseren. Je stemt dit af met de docent.
- Bij de colleges wordt actieve aandacht vereist en mogen altijd vragen gesteld worden. Je krijgt soms opdrachten mee om over na te denken. Dat is dan huiswerk.
- Teksten moeten allemaal gelezen worden voordat je naar de colleges komt. Neem de teksten mee. Er worden vragen over gesteld en er wordt over gediscussieerd.

Indicatie tijdsinvestering (3 EC)

Deelname aan colleges	10 uur
Zelfstudie literatuur	30 uur
Nadenken	14 uur
Opdracht	30 uur

Totaal aantal te besteden uren (3*28 uur): 84 uur

6. Rooster & literatuur

Hier vind je de inhoud van het vak per week. De locatie van de colleges vind je op rooster.uva.nl. Alle hieronder genoemde literatuur wordt beschikbaar gesteld via Canvas.

- **Werkgroep 1 (17 februari): Inleiding burgerschap**
Wettelijke plaats en betekenis burgerschap, invulling scholen, vergelijking visies

Vooraf te lezen literatuur:

- Van Boxtel, C. (2016). Burgerschap in de klas. Leren voor het leven. *Didactief Special: Hoe geef je les in kritisch burgerschap?*, 46(4), 4-6.

- **Werkgroep 2 (3 maart): Pedagogische verdieping en omgaan met actualiteit**

Deel 1: Wat is de taak van het onderwijs wat betreft burgerschap? Wat betekent dit voor de pedagogische relatie tussen docent en leerling? Welke kennis, vaardigheden, attitudes heeft deze burger?

Deel 2: omgaan met actualiteit: waarom en hoe?

Vooraf te lezen literatuur:

- Joris, M. (2022). Burgers in de maak? Burgerschapsvorming op school anders bekeken. *Pedagogische Studiën*, 98(3), 221-235.
- Klijnstra, T. & Faas, I. (2019). Het gebruik van de actualiteit. In Van Den Boorn, R. et al. *Handboek vakdidactiek maatschappijleer*. Landelijk Expertisecentrum Mens- en Maatschappijvakken, pp. 1-10 (tot aan 9.5 Praktijkvoorbeelden).

- **Werkgroep 3 (17 maart): Vakspecifieke verdieping en omgaan met controversie**

Deel 1: omgaan met controversie in de klas / op school: waarom en hoe?

Deel 2: vakspecifieke voorbeelden en samenwerking tussen vakken

Vooraf te lezen literatuur: één artikel uit onderstaande vakspecifieke literatuurlijst dat je interesse heeft:

Alfa-domein

- Porto, M. (2019). Does education for intercultural citizenship lead to language learning? *Language, Culture & Curriculum*, 32(1), 16-33.
- Byram, M. & Wagner, M. (2018). Making a difference: Language teaching for intercultural and international dialogue, *Foreign Language Annals*, 51(1), 140-151.
- Martinez Duboc, A. & Mello Ferraz, D. (2018). Reading Ourselves: Placing Critical Literacies in Contemporary Language Education, *Rev.Bras.Linguist.Apl.*, 18(2), 227-254.
- Sudha, M. (2018). Incorporating Controversial Issues in Critical Thinking Lesson: A Case Study of EFL Classroom, *English Language Teaching*, 11(9), 48-58.
- Shimojimai, Y. (2017). Teaching Controversial Issues in the JLL Classroom for Chinese Students, *International Journal of Progressive Education*, 13(3), 129-139.

Gamma-domein

- Goldberg, T., & Savenije, G. M. (2018). Teaching Controversial Historical Issues. In S. A. Metzger, & L. McArthur Harris (Eds.), *The Wiley International Handbook of History Teaching and Learning* (pp. 503-526). (The Wiley Handbooks in Education). Wiley Blackwell.
- Wansink et al (2019). Confronting conflicts. History teachers' reactions to spontaneous controversial remarks, *Teaching History*, 175, 68-75.
- Hintermann, C. et al. (2021). 'I learned a lot about my classmates ...'. Exploring focus group discussions as learning environment to raise controversial issues in geography and economic education, *European Journal of Geography*, 12(4) 16-30.

- Flensner, K. (2020). Teaching Controversial Issues in Diverse Religious Education Classrooms, *Religions*, 11(9), 465.
- Dyrendal, A. & Jolley, D. (2020). Conspiracy Theories in the Classroom: Problems and Potential Solutions, *Religions*, 11(10), 494.
- Uygun, K. & Arslan, I. (2020). Students' opinions about teaching of the controversial topics in the social studies classes, *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 9(2), 335-344.

Bèta-domein

- Iversen, E. & G. Jónsdóttir (2019). 'We did see the lapwing' – practising environmental citizenship in upper-secondary science education, *Environmental Education Research*, 25(3), 411-421.
- Sharon, A. & Baram-Tsabari, A. (2020). Can science literacy help individuals identify misinformation in everyday life? *Science Education*, 104, 873-894.
- Levinson, R. (2006). Towards a theoretical framework for teaching controversial socio-scientific issues. *International Journal of Science Education*, 28(10), 1201-1224.
- Vesterinen, V., Tolppanen, S. & Aksela, M. (2016) Toward citizenship science education: what students do to make the world a better place? *International Journal of Science Education*, 38(1), 30-50.
- Kolsto, S. (2001). Scientific Literacy for Citizenship. Tools for Dealing with the Science Dimension for discussing socioscientific issues, *Science Education*, 85(3), 291-310.
- Reis, P. & Galvao, C. (2009). Teaching controversial socio-scientific issues in Biology and Geology classes, *The Electronic Journal of Science Education*, 13, 162-185.

Facultatief, praktische handreikingen voor controverse in de klas:

- EUROCLIO (2020). *Learning to disagree. Teachers' guide*
- Kerr & Huddelstone (2015). *Teaching controversial issues. Training pack for teachers*
- Nieuwelink et al. (2019). *Gesprekssjabloon controversiële onderwerpen in de klas*
- De Graaff et al. (2016). *Methodiek. Dialoog als burgerschapsinstrument*
- Byram, M. et al (2002). *Developing the intercultural dimension in language teaching. Practical introduction for teachers*

• **Werkgroep 4 (31 maart): Reflectie praktijk en eindopdracht**

Eigen concrete schoolcontext verbinden aan het bredere perspectief en inzoomen op de eindopdracht.

Vooraf te lezen literatuur:

- Leenders, H., Veugelers, W., & De Kat, E. (2008). Teachers' views on citizenship education in secondary education in The Netherlands. *Cambridge Journal of Education*, 38(2), 155-170.
- Eidhof, B. (2020). H4. Een visie formuleren. Wat is burgerschapsonderwijs? In B. Eidhof (red.). *Handboek Burgerschapsonderwijs voor het voortgezet onderwijs*. ProDemos, pp. 57-76.

7. Evaluatie van het onderwijs

Elk vak wordt na afloop geëvalueerd door middel van een vragenlijst. Zo kan je als student je feedback geven op de kwaliteit van het onderwijs. Op basis van de evaluaties kan een vak waar nodig verbeterd worden voor de volgende groep studenten. Beantwoord de vragen zo eerlijk mogelijk en wees daarbij concreet en constructief. De evaluatie is uiteraard anoniem.

Een aantal weken na afloop van het vak wordt er een evaluatierapport op de Canvasomgeving van het vak geplaatst. Als uit de evaluatie blijkt dat er meer dan alleen een vragenlijst nodig is, dan organiseert de opleiding een panelgesprek. Hiervoor worden een aantal studenten uitgenodigd. Samen met de docent en de onderwijsdirecteur of kwaliteitszorgmedewerker wordt gesproken over het verloop en de inhoud van het vak. Studenten kunnen ook zelf een panelgesprek aanvragen.

Verbeteringen naar aanleiding van eerdere evaluaties

Dit vak is de vorige periodes door studenten meerdere keren goed beoordeeld. De evaluaties van het afgelopen jaar gaven geen aanleiding tot structurele wijzigingen anders dan aanpassingen in de literatuurlijst.

Algemene informatie

1. Deelname aan onderwijs en tentamen

Om deel te kunnen nemen aan het onderwijs en de afronding van dit vak dien je je binnen de voorgeschreven periode aan te melden conform de door het onderwijsbureau voorgeschreven procedure. Bij niet-tijdige aanmelding of onjuiste inschrijving kan deelname aan het onderwijs en/of tentamen worden geweigerd. Als je correct staat ingeschreven voor het vak, hoef je je **niet** apart aan te melden voor het tentamen en het eventuele hertentamen. Uitsluitend bij correcte inschrijving kunnen de resultaten in SIS worden verwerkt. Zie voor de aanmeldingsprocedure het lemmet 'Vakaanmelding' in de A-Z-lijst op www.student.uva.nl/ilo.

2. Roosterwijzigingen

De locatie van het onderwijs en tentamens vind je op <http://rooster.uva.nl>. Houd de mededelingen op de Canvasomgeving van de cursus in de gaten voor eventuele roosterwijzigingen.

3. Onderwijs- en Examenregeling (OER)

In de Onderwijs- en Examenregeling (OER) vind je belangrijke informatie over toetsing, bijvoorbeeld over de voorwaarden om aan tentamens te mogen deelnemen, herkansingen en de geldigheidsduur van uitslagen. Zorg ervoor dat je van deze informatie op de hoogte bent! Je vindt de OER op de studentwebsite in de A-Z-lijst onder Onderwijs- en Examenregeling (OER).

4. Fraude en plagiaat

Onder fraude wordt verstaan het handelen of nalaten van de student dat erop gericht is het vormen van een juist oordeel door de examinerator omtrent kennis, inzicht en vaardigheden van de student geheel of gedeeltelijk onmogelijk te maken. Een voor iedereen duidelijk herkenbare vorm van fraude is bijvoorbeeld het op enigerlei wijze 'spieken' tijdens het tentamen. Een helaas vaak voorkomende vorm van fraude, die in de wetenschappelijke wereld zeer zwaar wordt aangerekend, is het plegen van plagiaat.

Plagiaat

Een wetenschappelijke tekst moet controleerbaar zijn en daarom dien je gebruikte (internet)bronnen altijd te vermelden in een zogenaamde bronvermelding. Als je een stuk tekst of tabel van iemand overneemt geef je precies aan wie de auteur is en waar je de tekst of tabel hebt gevonden. Doe je dat niet en wek je dus de indruk dat die tekst of die gegevens van jezelf zijn, dan wordt dat plagiaat genoemd. Het plegen van plagiaat in een paper of scriptie betekent altijd uitsluiting van de betreffende tentamen- of scriptiegelegenheid. Bovendien kan de examencommissie nog zwaardere straffen opleggen. Zorg dus dat je altijd goed je bronnen vermeldt en niet zomaar stukken tekst of gegevens van anderen overneemt. Zie voor meer informatie het lemmet 'Fraude en Plagiaat' in de A-Z-lijst op www.student.uva.nl/ilo.

5. Beroepsmogelijkheden

Als je het niet eens bent met een beoordeling, neem dan eerst contact op met de vakcoördinator. Hij/zij is als examinerator verantwoordelijk voor de beoordeling. Je kunt dan nagaan of een herbeoordeling mogelijk is. Als dat niet mogelijk is, of je blijft het oneens met de beoordeling, dan kan je binnen 6 weken na bekendmaking van de uitslag beroep aantekenen bij het College van Beroep voor de Examens (COBEX). Het College dient overeenkomstig artikel 7.61, tweede lid, van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW) te beoordelen of de bestreden beslissing al dan niet in strijd is met het recht. Let op: Het College is *niet* bevoegd te oordelen over de inhoud van gemaakte papers of tentamens. De COBEX heeft een beperkte toetsingsmogelijkheid en beoordeelt slechts of de Examencommissie c.q. examinerator in redelijkheid tot het desbetreffende oordeel heeft kunnen komen. Studenten worden geacht om, wanneer zij beroep bij het COBEX aantekenen, tevens contact op te nemen met de studieadviseur en/of de examencommissie van de ILO. Dit schort de termijn voor beroep bij het COBEX niet op.

Bijlage 1 – Beoordelingsformat eindopdracht

Aan onderstaande in de opdracht te verwerken vereisten worden de volgende punten toegekend:

Beoordelingscriteria	Punten
Inkaderen van burgerschap voor visie + verantwoording	10
Gebruik maken van en reflecteren op relevante literatuur uit keuzemodule	25
Beschrijving van doelen burgerschapsvisie	20
Reflecteren op en relateren aan de onderwijspraktijk / specifieke context	15
Reflecteren op positie democratie, controversen en actualiteit in visie	15
Reflecteren op eigen visie vanuit pedagogisch perspectief	10
Taal, formulering, structuur	5
Totaal aantal te behalen punten	100

Deze criteria worden over het geheel van de opdracht beoordeeld en zijn daarmee niet bedoeld als alineestructuur of tussenkopjes. Bij vragen kun je contact opnemen met de docenten.

Ga voorzichtig om met data van leerlingen: anonimiseer je verslag!

Binnen de opleiding moet je voorzichtig omgaan met persoonlijke informatie over leerlingen en collega's. Stel jezelf de vraag: is het echt nodig om de persoonsgegevens van de leerling of de collega te gebruiken, of kan het ook anders? Let in ieder geval op de volgende punten:

1. **Anonimiseer je verslag** – om de situatie te begrijpen is het voor de docent niet nodig om de echte naam van individuen te weten. Schrijf bijvoorbeeld 'leerling 1' en 'leerling 2' in plaats van de echte naam van de leerling.
2. Ook als je data bewaart van leerlingen en/of collega's, doe dit zoveel mogelijk zonder de persoonsgegevens van leerlingen en/of collega's te vermelden.
3. Zorg dat je niet onnodig data van leerlingen en/of collega's bewaart. Bewaar alleen eventuele data die je nodig hebt voor de opdrachten voor dit vak.
4. Bescherm de data goed – het gaat vaak om persoonlijke informatie. Bewaar data bijvoorbeeld alleen op een computer met een sterke wachtwoordbeveiliging.
5. Ga ook in je dagelijks leven voorzichtig om met persoonsgegevens van anderen: praat bijvoorbeeld niet over leerlingen en/of collega's met naam en toenaam als je in openbare ruimtes bent (zoals in het openbaar vervoer of op feestjes).
6. Vernietig alle gegevens van leerlingen en/of collega's zodra je studie voorbij is.